
Інтелектуальне мистецтво Ірини Ситник як прояв художньої самотерапії Iryna Sytnyk's Intellectual Art as a Form of Artistic Self-Therapy

УДК 7.01:159.9:130.2

DOI: 10.31500/2309-8155.25.2025.346112

Олексій Роготченко

Доктор мистецтвознавства, старший науковий співробітник, професор, заступник завідувача відділу теорії та історії культури Інституту проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України, член-кореспондент Національної академії мистецтв України, секретар Національної спілки художників України з питань мистецтвознавства, заслужений діяч мистецтв України
e-mail: rogotchenko2007@ukr.net

Oleksii Rohotchenko

D.Sc. in Arts Studies, Senior Research Fellow, Professor, Deputy Head of the Department of Theory and History of Culture at the Modern Art Research Institute of the National Academy of Arts of Ukraine; Corresponding Member of the National Academy of Arts of Ukraine; Secretary for Art Studies at the National Union of Artists of Ukraine; Merited Art Worker of Ukraine
orcid.org/0000-0003-4631-8260

Світлана Роготченко

Доктор філософії з культурології, науковий співробітник відділу методології мистецької критики Інституту проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України, докторант Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
e-mail: tsv-inform@ukr.net

Svitlana Rohotchenko

Ph.D. in Cultural Studies, Research Fellow in the Department of Methodology of Art Criticism at the Modern Art Research Institute of the National Academy of Arts of Ukraine, Doctoral Candidate (D.Sc. level) at the National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts
orcid.org/0000-0002-6353-8591

Анотація. Стаття присвячена комплексному аналізу творчості Ірини Ситник — української художниці, культурологині, мистецтвознавиці й педагогині, чия діяльність репрезентує новий зріз сучасного образотворчого мистецтва України: трансформацію професійного мистця у фахового мистецтвознавця і навпаки. Це питання практично не досліджено в українських культурології та мистецтвознавстві, причини таких зрушень не з'ясовані. Автори статті обґрунтовують появу феномену «інтелектуального мистецтва» як специфічної художньої практики, що формується на перетині професійної мистецької й аналітичної дослідницької компетентностей. У фокусі уваги — міждисциплінарна природа творчого методу Ірини Ситник, що поєднує академічну живописну підготовку, культурологічний інструментарій та філософську рефлексію. Акцентовано на інтерпретації творчої діяльності мисткині крізь поняття «художньої самотерапії», яке автори вводять до наукового обігу для позначення процесу, у якому творчий акт стає формою психологічної стабілізації та стратегією подолання травматичного досвіду війни. У статті показано, що живопис Ірини Ситник — емоційно відкритий та орієнтований на людяні, впізнавані образи, — формує альтернативний спосіб переживання й трансформації воєнної реальності, пропонуючи глядачеві терапевтичний простір співпереживання. На основі аналізу ключових творів мисткині 2018–2025 років окреслено її стилістичну еволюцію, зокрема взаємодію фігуративних та експериментальних форм, використання пастозної техніки, символічної образності та біографічних мотивів. Таким чином, стаття пропонує перше системне наукове осмислення творчості Ірини Ситник у зв'язку із сучасними соціокультурними трансформаціями та формує концептуальні підвалини для подальшого вивчення «інтелектуального мистецтва» й художньої самотерапії як явищ новітньої української художньої практики.

Ключові слова: творчість Ірини Ситник, інтелектуальне мистецтво, художня самотерапія, сучасний український живопис, художниця, культурологиня, мистецтвознавиця.

Постановка проблеми. Вивчення нових форм художнього висловлювання, здатних виконувати як естетичні, так і терапевтичні функції, набуває особливої актуальності у сучасному українському культурному середовищі, що зазнає радикальних трансформацій під впливом російсько-української війни, й зокрема за наявності суспільного запиту на нові форми психологічної підтримки через мистецтво. Одним із таких феноменів постає творчість Ірини Ситник — художниці, доктора філософії з мистецтвознавства, доцента кафедри образотворчого мистецтва факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського столичного університету імені Бориса Грінченка. Вона демонструє принципово іншу модель взаємодії між художнім і науковим способами осмислення дійсності. Її діяльність, що поєднує професійну академічну живописну практику та дослідницьку аналітичність, окреслює появу нового сегмента у вітчизняному культурному полі — «інтелектуального мистецтва», побудованого на свідомій взаємодії образного мислення й науково-критичної рефлексії.

Проблема, яку висвітлює стаття, полягає у тому, що попри зростання інтересу до міждисциплінарних моделей творчості та розширення кола мистців, які поєднують кілька професійних компетентностей, в українському мистецтвознавстві практично відсутні ґрунтовні дослідження цього явища. Невивченими залишаються і причини появи таких фігур, і особливості їхнього впливу на трансформацію художнього процесу, і механізми формування нових жанрово-стилістичних моделей, зокрема тих, що виникають у контексті війни. У цьому сенсі творчість Ірини Ситник становить особливу цінність, оскільки демонструє не лише художню еволюцію, а й новий спосіб функціонування мистецтва як інструменту самотерапії — процесу, коли художнє створення стає засобом внутрішнього опору, психологічного відновлення та спільного емоційного переживання.

Саме тому ключова наукова проблема, яку артикулює дослідження, полягає в необхідності:

- теоретично осмислити феномен художника-дослідника в українському культурному контексті;

- визначити природу інтелектуального мистецтва, що формується на перетині аналітичного та емоційно-образного начал;

- розкрити механізми художньої самотерапії, які, будучи започаткованими в умовах війни, змінюють функції мистецтва та способи його соціального впливу.

Отже, постає завдання проаналізувати творчу постать Ірини Ситник не лише як індивідуального явища, але і як репрезентативний приклад ширших зрушень у структурі сучасного українського мистецького процесу, що засвідчують перегляд уявлень про роль мистця, його соціальну відповідальність, межі професійної ідентичності та потенціал мистецтва в умовах суспільної травми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Творчість Ірини Ситник досліджується у статті як один із напрямів сучасного живопису, актуальної культурології та мистецтвознавства. Думки авторів базуються на працях самої Ірини Ситник [1–5] та розвідках інших дослідників, зокрема Олексія Роготченка [6], Світлани Роготченко [7], Ольги Школьної [8; 9], а також на великій кількості каталогів художніх виставок, де були представлені твори І. Ситник [10–19].

Мета статті полягає у комплексному науковому осмисленні феномену «інтелектуального мистецтва» в сучасному українському живописі на основі творчості Ірини Ситник та у розкритті феномену художньої самотерапії (творчого акту, який у воєнний час функціонує як спосіб психологічної стабілізації, внутрішнього опору та переосмислення травматичного досвіду).

Виклад основного матеріалу. Ірина Ситник — мисткиня з оригінальним творчим почерком, чия діяльність суперечить усталеному в українському мистецтвознавстві уявленню про неможливість поєднання ролей мистця й дослідника. Переконавання, що художник не може бути повноцінним мистецтвознавцем, а мистецтвознавець — професійним мистцем, мало історичні підстави: у минулі періоди розвитку зображального мистецтва та мистецької критики лише одиниці професійних художників бралися за перо. Гірше склалися справи з перетворенням, або ж, правильніше сказати, перевтіленням професійних

мистецтвознавців у живописців, графіків чи мистців декоративно-ужиткового напрямку. Відбувалася підміна понять, коли мистецтвознавець, який досконало знав теорію та історію мистецтва, брався, не маючи фахової художньої освіти, за пензель чи олівець, перетворюючись на аматора.

Довгі роки (до початку 2000-х) у галереї «Митець» Київської організації Національної спілки художників України (КО НСХУ) проходили щорічні виставки «Мистецтвознавці малюють». З соціокультурної точки зору таке дійство дискредитувало та спростовувало саму ідею професійного мистецтва, адже «творчі» роботи мистецтвознавців були вкрай низького професійного рівня. Дисонанс у спілкуванні професійних мистців з мистецтвознавцями в образі аматорів призводив до конфліктів, адже критика з вуст персони, яка сама підмінює поняття, часто була недоречною. У 1970-х роках мистецтвознавці почали масово займатися декоративним мистецтвом, переважно малюванням батиків і створенням ювелірних прикрас. Це стало наслідком того, що у художні салони Художнього фонду України мали право подавати свої твори на реалізацію виключно члени Спілки художників України та народні майстри. Слід зазначити, що тоді до когорти народних майстрів, яку запропонувала утворити СХУ, пристало багато людей, які насправді не мали жодного стосунку до творчості. Модна біжутерія з бурштину, а далі з коралів та перлів, чеканки на міді, мідні браслети, гердани з бісеру і вироби з дерева та шкіри заохотили багатьох людей до так званого «народного мистецтва», творцями якого вони насправді не були. Практично ніхто з них не досяг високого творчого визнання, залишаючись на рівні заробітчан від мистецтва. Припинення практики щорічних виставок за квотою секції художньої критики та мистецтвознавства «Мистецтвознавці малюють» дещо покращила стан справ у столиці.

Необхідно згадати, що від 1980-х років до початку 2000-х до мистецтвознавчого загону доєдналося багато сильних професійних художників із вищою художньою освітою, котрі реалізовувалися як мистці і як мистецтвознавці. Серед них назвемо Людмилу Жоголь, Ореста Голубця, Галину Кусько, Романа Яціва, Ольгу Новицьку,

Тамілу Печенюк, Василя Гудака, Володимира Одрехівського, Михайла Бокотея, Олега Чуйка, Костянтина Чернявського, Віктора Сидоренка, Андрія Сидоренка, Олега Чуйка, Вікторію Мазур, Світлану Оляліну, Вероніку Зайцеву, Марину Юр, Тетяну Зузяк, Надію Бабій, Іванну Павельчук та інших. Це люди, які отримали професійну художню освіту і одночасно досягли успіхів у царині мистецтвознавства.

Згадаймо також, що чимало музикантів, не полишаючи першу професію, захистили дисертації з мистецтвознавства та культурології, як-от професори Віолета Дудчак та Ігор Савчук.

Можна згадати і про дівців, які мали першу освіту не мистецьку, але досягли успіхів на культурному полі. Це біолог Олександра Данченко, фізик Володимир Семиноженко, геолог Макс Вітик, економіст Світлана Роготченко, лікар Юрій Комельков, програміст Тетяна Миронова, професійний військовий Віктор Карпов та багато інших. Вони одержали другу професійну мистецтвознавчу або художню освіту, захистили кандидатські та докторські дисертації, провели ґрунтовні дослідження, створили виспрофесійні художні твори.

З соціокультурної точки зору такий перебіг подій є цілком слушний і закономірний, адже суспільні норми стрімко змінюються. Якщо у недалекому минулому переважна більшість людей мала одну вищу освіту, то у наш час нормально мати дві та більше вищі освіти. Це розширює горизонти творчості. Мистецтвознавство охоплює пограничні наукові сфери: історію, культурологію, журналістику, а художня творчість стає більш інтелектуальною, базуючись не лише на здібностях автора, але і на тих знаннях, які він здобув і засвоїв у попередні періоди життя. Настає ера так званого «інтелектуального мистецтва».

Перелік, що наведено вище, гідно доповнила Ірина Ситник — економіст, культуролог, художник, мистецтвознавець, викладач, галерист. Її творчість, як й особистість, виходить за межі типових уявлень про художню кар'єру у традиційних структурах вітчизняного мистецтва. Унікальність Ірини Ситник полягає у синтезі аналітичного мислення та художньої експресії. У минулому — фахівець фінансово-економічної сфери,

вона успішно трансформувала логіку раціонального мислення у галузі мистецької діяльності. Сьогодні вона — доктор філософії з мистецтвознавства, викладач фахових дисциплін в одному з провідних закладів вищої мистецької освіти України, плідна мисткиня й активна учасниця виставкових проєктів в Україні й за кордоном, член НСХУ.

Починаючи з 2018 року, Ірина Ситник стала активною учасницею художнього життя країни, брала участь у багатьох колективних виставках, що проходили у Києві та інших містах упродовж 2018–2025 років. Зокрема її живописні твори демонструвалися в залах НСХУ (на численних виставках), НАМ України (Культурно-мистецький проєкт «Україна мистецька», 2022), в Музеї історії Києва (персональна виставка «Моя палітра Києва», 2020); також Ірина Ситник мала персональну виставку в галереї КОНСУ «Митець» у Кременчуку («У краю сірих перлин» — триєнале «Art Nova», 2020). Більшість робіт мисткині знаходяться у приватних колекціях.

Ольга Школьна вважає, що проєкти Ірини Ситник «демонструють авторський шлях художниці, її особисті трансформаційні процеси, частково пов'язані з власними мистецтвознавчими здобутками останніх років. Перша персональна виставка мисткині пройшла у Zavalnyi-Art-Center 2018 року, де вже тоді авторкою було продемонстровано феєрію кольору і пластики у специфічній авторській “рельєфній” манері за допомогою мастихіну, за якою впізнаваний творчий почерк художниці у багатьох колекціях сучасного живопису, що дозволяє знавцям безпомилково здійснювати їх атрибуцію і захоплюватися грою особливо промодельованої світлотіні на поверхні роботи» [8].

За ініціативою Ірини Ситник 2018 року створено творчу платформу Stiviartproject. У рамках проєкту діє Художня студія-майстерня живопису та рисунку для дорослих і дітей «Stivi Art Studio». Як керівниця та викладачка студії, Ірина Ситник провела низку творчих заходів в освітніх і культурних закладах Києва, зокрема, майстер-класи з живопису у виставкових просторах Zavalnyi Art Center, Музею історії Києва, загальноосвітніх навчальних закладах Києва. Вона запровадила

живописні пленери у Національному ботанічному саду імені М. Гришка НАН України (Київ). Також Ірина Ситник є розробницею власних методик викладання живопису для дітей і дорослих, Мисткиня зареєструвала близько 70 авторських прав на твори. Її підпис-монограма «STIVI» похідна від дівочого прізвища.

Від початку 2025 року Ірина Ситник, паралельно з реалізацією власних персональних артпроєктів, активно виступає як кураторка та ідейна натхненниця колективних культурно-мистецьких ініціатив. У своїй практиці вона поєднує кураторську та артменеджерську функції, що зумовлено особистісними прагненнями до міждисциплінарної взаємодії та розумінням об'єктивних потреб сучасного культурного середовища.

У жовтні 2023 року Ірина Ситник закінчила аспірантуру у Київському університеті імені Бориса Грінченка і блискуче захистила дисертацію на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» за темою «Творча діяльність Тетяни Яблонської у контексті культурно-мистецьких процесів України середини ХХ — початку ХХІ століть». Слід зауважити, що жоден мистецтвознавець не дослідив творчість Тетяни Яблонської так повно й усебічно, як це зробила Ірина Ситник.

Паралельно з науково-дослідною діяльністю Ірина Ситник продовжувала займатися живописом. Не буде перебільшенням сказати, що на початку повномасштабного вторгнення Росії він «лікував» її від важких переживань. Але цілком можливо, що творча активність мисткині була не порятунком, а наступом, боротьбою власною, творчою, індивідуальною. Ірина Ситник зробила серію пейзажів, які нагадують про мирне щасливе життя і заперечують війну. Готуючись до персональних виставок, вона записала у нотатнику: «Надихайтесь життям, усім, що послано Всесвітом, насолоджуйтесь думками та пошуками себе, творіть і створюйте. Всім бажаю світлих думок, складних роздумів і гармонії з собою та Вищим світом» [19]. У цих словах — нескорений дух мистця і впевненість у Перемозі.

Ірина Ситник як художниця має коло шанувальників її складної живописної манери, як дослідниця — коло читачів, адже її тексти характеризуються глибиною знань предмету і структурованою побудовою. Авторка сьогодні знаходиться серед тих арткритиків, культурологів та мистецтвознавців, які не лише досліджують свою і чужу творчість, а, що головне, демонструють високий рівень мистецтвознавчої науки. Стосовно живопису можна впевнено стверджувати, що Ірина Ситник майстер бездоганної побудови композиції — з математичною точністю, у вивірній перспективі, й академічне володіння кольором підсилює емоцію. У доробку художниці не знайдеться жодної неемоційної роботи. Емоції різного ступеню проявленості: яскраві, викличні, приховані, завуальовані, — але вони завжди є. Цим і приваблює глядача її живопис. У доробку Ірини Ситник представлені й гіперреалістичні живописні твори, що засвідчують її високу технічну майстерність. Вона перебуває у постійному пошуку нових художніх рішень, її інтерес спрямований на експеримент, трансформацію і розширення меж образного мислення, що й визначає динаміку її художньої еволюції.

Психоаналітики твердять, що творчі особистості мислять образами, на відміну від пересічних людей, які мислять категоріями, й важко з цим сперечатися. Творчі люди сприймають світ серцем, трансформуючи у власних роботах. Те, що відбувається навколо, стає емоційним складником художнього процесу, де дрібниць не існує: митець отримує поштовх до творчості часто від того, на що перехожий не зверне увагу. Особисте ставлення Ірини Ситник до образів, що народжується на полотні, майже завжди філософське. Твори постають як візуалізовані роздуми й символічні спогади. Саме ця багатозначність створює простір для глядацької інтерпретації, запрошуючи до співпереживання й активного домислення сенсів.

У фокусі нашого дослідження — нещодавня персональна виставка живопису Ірини Ситник «Всесвіт жінки» у виставкових залах НСХУ у Центральному будинку художника (Київ, вересень 2025 року).

У нинішній НСХУ налічується до 5 тисяч членів. За 80 років існування спілки через неї

пройшло кілька сотень тисяч мистців. Знайти своє місце у такому гурті вкрай важко. Сотні, тисячі різних доль, мільйони різних творів — чесних, талановитих, кон'юктурних, розкутих, філософських. Багатьох мистців уже забули, але багатьох не забудуть ніколи. Є твори односторонні, але є такі, що залишаться в історії мистецтва надовго, якщо не назавжди. Інколи у виставкових залах доводиться чути від глядачів короткі висновки: «Подобається», «Не подобається», «Таке було». І зовсім не часто: «А це щось новеньке». Це мало зрозумілий феномен виставкової таїни. Нав'язати думку пересічному глядачеві — людині, яка прийшла з вулиці, — практично неможливо. Змінити думку може мистецький критик, глядач же практично оцінку не міняє. Головним маркером зацікавленості є те, скільки часу глядач проводить поряд із мистецьким твором. Біля картин Ірини Ситник люди стояли по пів години, що фантастично, зважаючи на ритм сьогоднішнього. Що ж насправді так приваблює у творчості художниці?

Головні переваги мистецтва Ірини Ситник — зрозумілість і щирість. Відкритість, правдивість і чесність висловлювання формує особливу емоційну взаємодію між твором і глядачем, автентичність художньої мови відгукується і зумовлює глибоке емоційне сприйняття. Вже потім ідуть майстерність, композиційна правильність. Сьогоднішнє строкате мистецтво, коли художнику, на відміну від тоталітарної доби, дозволено усе, показує у виставкових залах найрізноманітніше. Ще так недавно практично заборонене абстрактне мистецтво домінує на багатьох виставках. Уже давно дозволено, і заохочується, зображення сакральних образів. Менше стало творів філософських, менше портретів, практично зникла жанрова картина. Мало творів-роздумів, творів-споминів, настроєвих пейзажів; часом без текстового супроводу зрозуміти, що хотів сказати автор, важко. Такий висновок не добрий і не поганий — таким є сучасний етап української та світової візуальності. Потроху втрачається національна складова. Красивий, соковитий живопис — безперечна перевага українського образотворчого мистецтва недавніх років — може бути авторства людини, яка живе у будь-якій точці світу.

Певно, саме це і пояснює, чому твори Ірини Ситник подобаються такій великій кількості людей. Її творчість зрозуміла. Це те, що ми пропонуємо називати «інтелектуальне мистецтво» — не вторинне, не копійоване, а оригінальний авторський стиль, який сьогодні формує нову мистецьку платформу. Стиль не агресивний, не жахаючий. Це живописна розповідь про життя художниці, її родину, про внутрішні та зовнішні переживання, про її філософію та почуття. Мисткиня пропонує власну сповідь, а сповідь переважно буває чесною. Ірина Ситник не нав'язує свої думки. Її твори, особливо коли їх багато в одному експозиційному просторі, створюють особистий світ художниці, який відкривається тим, задля кого мисткиня так наполегливо працює.

Долі українських мистців після повномасштабного вторгнення ворога склалися по-різному. Страшне слово «війна» перевернула мистецьку природу. Красиве сховалося десь у глибині підсвідомості й чутливість провидця, того, хто вчора оспівував мирне життя, мусила шукати порятунку у нових реаліях, де смерть, сирени, бомбардування. Для більшості мистців це стало трагедією, для багатьох невинною. У переважній більшості творчих майстерень, навіть на землях, де не точилися бої, мистецтво зупинилося. Але, за принципом маятника, в одних майстернях світло згасло, в інших, навпаки, запалало. Першими схаменулися молоді мистці, які почали активно викладати свої роботи-рефлексії у соцмережі. Далі настанала черга свідомих і тих, хто не злякався викликів долі. У перших рядах других опинилася Ірина Ситник, яка не сховала мольберт, фарби й пензлі, стала працювати з подвійною силою.

Слід зауважити, що художниця в авторській стилістиці вибрала дещо неочікуваний прийом, який, утім, має прагматичне пояснення. За першою освітою Ірина Ситник економіст, тобто математик, логік. 1999 року вона закінчила Київський інститут туризму, економіки і права за спеціальностями «Менеджмент економіки», «Бухгалтерський облік та аудит». Київський інститут імені Бориса Грінченка, який вона закінчила 2018-го, дав другу вищу, мистецьку освіту. Для випускників цього закладу характерною рисою є декоративізм. Об'єднання двох складових дало сподіваний

результат. Твори художниці, яка досконало володіє академічним малюнком, часом нагадує наївне мистецтво. Але насправді це лише форма. На цьому етапі її творчого шляху звернення до наївного мистецтва можна пояснити бажанням бути зрозумілою для людей, для переважної більшості тих, хто її оточує сьогодні, у важкий час випробувань. Мисткиня час від часу звертається до інших стилів і напрямів образотворчості, нерідко демонструючи класичний реалістичний стиль, — а інколи й абстрактний живопис. Вона любить мастихін і пастозний мазок, часто ліпить форму кольором, розкладаючи його на шари й прошарки. Хоча інколи її колір локальний, скромний. 2022 року Ірина Ситник намалювала великий філософський твір «Мій сон» 80x100 см. Головний герой — стілець, що знаходиться у пустій кімнаті. У перші дні повномасштабного вторгнення таких пустих домівок, які раптово покинули мешканці, було дуже багато. Люди зникли, вулиці спустіли — таким був на весні 2022 року Київ.

Зовсім іншим твором того страшного 2022 року було живописне полотно «Трансформація». Воно має вигадливу побудову композиції, де погляд глядача увесь час повертається від фігури жінки, яка летить у просторі, до криваво-червоних троянд, що охопили нижню частину полотна. Складний синій колір з такими самими синіми яблуками, що символізують планети, став ідеальним тлом для нереальної декорації. Цей твір наштотує авторку на іншу філософську тему, що викреслиться з її уяви і сформується як психологічний портрет.

Наступною знаковою роботою військового часу, уже у 2023 році, став твір «Мої думки». Безумовно, це автопортрет — розповідь про переживання дружини, мами, творчої особистості, життя якої в одну секунду, як і в інших мирних українців, перетворилося на пекло. Пізніше авторка скаже про цей живопис: «Сила думки має колосальну міць. Усі дії людини — результат її думок, їхнє втілення» [19]. Цей портрет — акт боротьби індивідуума з дійсністю, протистояння внутрішнього світу мисткині з непереборною силою. Як і безліч жінок України, вона бореться і ніколи не здається. На персональній виставці на цей твір звертали чи не найбільше уваги.

2022–2025 роки стали етапними у творчості Ірини Ситник. Вона працює без зупину, живопис складнішає. Чергування фігуративних творів з розкутими емоційними пейзажами, зробленими швидко, немов клаузури («Ніч. Місяць», «Снопи... по дорозі в Кмитівський музей», 2022), створює калейдоскоп творчого завзяття. Ірина Ситник впевнено долає наступні вершини творчості, з-під пензля народжується складний у виконанні триптих загальною довжиною понад три метри з 27 фігурами «Колісниця життя» (2023). Італійський філософ Умберто Еко писав про метафізичний символізм у творі філософа, який споглядає структуру речей і бачить у ній красу і відбиток Божественного, — адже існує універсальна алегорія сприйняття світу, де кожна річ, окрім буквального значення, має ще значення моральні, алегоричні, містичні. Залишаючись головною героїнею твору (художниця вдало розпрацьовує уже знайдену тему, де жінка летить у вирії), вона зображує фігуру у просторі у трьох ракурсах: центральна біла, ліва синя і права коричнева. Усі вони розміщені на першому плані, привертаючи увагу глядача. На другому плані — видовжений віз з чотирма парами коліс у який запряжені люди різної статі й віку. Віз як подіум, віз як платформа довжиною у життя, на якій демонструється прожите: від наймиліших споминів людини, безтурботних веселощів і танців, до філософського осмислення прожитого і можливого майбутнього. Група людей праворуч возу стоїть у черзі. Про що це? Художниця запрошує глядача до співбесіди. Для кожного своя відповідь. Ольга Школьна цю композицію прокоментувала так: «робота змусила присутніх подумати і про сучасні бурлески, де місце людини в центрі помосту, на якому їй доводиться виконувати свої професійні “бугі-вугі”, і не кожна втримується стояти на цьому лобному місці. Дехто при цьому падає і опиняється таким “янголом, що перекачується на своїй кульці”, помахуючи крильцями, наче метелик для заспокоєння душі. Інші ж втримуються тільки за рахунок балансування на шарі, наче однойменна дівчинка з полотна Пабло Пікассо. І так чи інакше, оновлений зміст уготований кожній дійовій особі, котра стояла в черзі на колісницю життя, тягнула її, або просто надкушувала гріховний

заборонений плід, що з того часу ставав синьо-зеленкуватим, інколи багровим, наче темна венозна кров, котра тромбується в жилах» [9, с. 56].

На творі «Дитинство» із серії «Сила Роду» (2025) хотілося б зупинитися детальніше. Питання, певне, риторичне: як можна заспокоїти душу свою і глядача? Можливо, зробивши щирий, правдивий живопис. Зображена київська квартира початку 1980-х, яка несе риси попередніх десятиліть, 1970-х, 1960-х... У загальному коридорі на стіні висить телефон, апарат і номер один для усіх мешканців комуналки — предмет загального користування, гордість і радість тодішньої комунікації. Маленька дівчинка — головна героїня твору. Поки дорослих нема вдома, вона принесла ослінчик і залізла на нього, аби набрати номер подружки. Дивно, але такою, здавалося б тривіальною темою і розповіддю художниця зачепила підсвідомість старшого люду і подарувала усмішку сьогоднішній молоді, яка точно не чула про загальний телефон у коридорі комунальної квартири. Твір став бестселером виставки, коло нього фотографувалися відвідувачі найбільше.

Насправді у творчості Ірини Ситник усе набагато глибше. Залишаючись однією з найобізнаніших у творчості Тетяни Яблонської мистецтвознавиць, вона неначе користується підказками геніальної художниці у своїх живописних творах. У науковій статті про колористику Тетяни Яблонської [2] Ірина Ситник вбачає реальний вплив закарпатської школи на живописну манеру мисткині на певному етапі її творчості. Цей висновок слушний, а для авторки дослідження ще й дозвіл використовувати у власній творчості чийсь відкриття, — не копіювати, не компіювати, а саме сприймати досягнення майстрів минулих епох у власному мистецтві.

В іншій статті, «Суровий стиль як рефлексія досвіду війни у творчості номенклатурної художниці радянської України Тетяни Яблонської» [4], авторка намагається пояснити, чому така відома художниця, як Тетяна Яблонська, лауреатка Сталінської премії, звернулася до напівзабороненого у тодішньому мистецтві суворого стилю, до якого нерідко приставали мистці, які боролися із системою. Насправді єдиної відповіді стосовно суворого стилю в українському та загальносоюзному

мистецтві досі немає [6]. Можна зробити припущення, що Ірина Ситник зрозуміла, що Тетяна Яблонська звернулася до суворого стилю, аби бути ближчою до народу, до людей, які її оточують. Ностальгія за київською комунальною квартирою на Печерську, де пробігли дитячі роки Ірини Ситник, впливає на її сьогоdnішній внутрішній світ, — складний світ особистості, яка прийшла у мистецтво непрямим шляхом, пронісши крізь роки життя незгасне прагнення до творчості. А комунальна квартира і дівчинка із золотим волоссям — це відповідь на питання «Хто ми й звідки?».

Серія «Сила роду», до якого входить картина «Дитинство», виникла не одразу. Ще до початку повномасштабної фази війни, у 2019 році, художниця намалювала себе в образі маленької дівчинки («Вулиця мого дитинства» із серії «Сила роду»), яка сидить на колінках перед відкритим великим вікном тієї самої печерської комунальної квартири. Вікно виходить на центральний вхід надвратної церкви Києво-Печерської Лаври. Практично фотографічним є зображення на третьому плані Успенського собору та дзвіниці. Юна героїня нагадує ангела, і мисткиня, власне, зображає усі атрибути раю. У клітці на столі сидять дві зелені пташки, буйна зелень дерев з лівої частини композиції підсвідомо нагадує райські кущі, а бані храму і дзвіниці налаштовують глядача на елегійний настрій. В уявленні уже дорослої Ірини Ситник дитячі роки її безтурботного життя постають раєм.

Далі у серії «Сила роду» народжується іще один твір — «Я з бабусею» (2024). Тут наче оживає старе чорно-біле фото, розмальоване фотографом аніліновими фарбами за модою тих років. Маленька дитинка на руках у ще молодої бабусі — це сама художниця, адже портрет дівчинки нагадує її сьогоdnішні риси. Головний колір твору блакитний. У блакитну сукню вбрана бабуся, блакитна піжама в онуки, блакитне тло позаду фігур. Змінюється лише насиченість колірної гами, додаючи радісного настрою.

Ірина Ситник, як і багато інших мистців, вдало розпрацьовує, трансформує раніше знайдені образи в різних творах. Жінка із золотавим волоссям, яку часто можна побачити на картинах — це сама

мисткиня. Вперше вона з'явилася на полотні у творі 2023 року «Я і Нортіс. Дома завжди затишно». Образ дитячого раю авторка переносить у день сьогоdnішній. Доросла, спокійна та врівноважена жінка зображена разом з улюбленим псом Нортісом. Застосовано принцип фотографічної композиції, коли герої дивляться в об'єктив фотоапарату. Старовинне фортепіано на задньому плані створює атмосферу затишку. Роки навчання в музичній школі залишилися в минулому, однак відіграли важливу роль у формуванні конструктивного мислення, вплинувши на подальше світосприйняття Ірини Ситник. Навички, набуті в той період, зберігаються й досі: інструмент за бажанням знову «оживає» під руками, слугуючи внутрішнім джерелом рівноваги та творчої зосередженості.

На наступному полотні знову молода жінка із золотавим волоссям. Це автопортрет, але не тільки, адже героїня змінюється в образах відповідно до настрою і ситуації. Використовуючи відомий мотив трьох грацій, Ірина Ситник створює дивовижний твір «Trio Grace» (2024), де зображує трьох жінок, розвертаючи центральну фігуру спиною до глядача. На той час Ірина Ситник уже півтора року безперервно працює у майстерні. Професійні живописці використовують термін «розпрацьована». Це переважно стосується стану мистця, коли живописна якість твору досягає вищої професійної точки. У «Граціях» це особливо помітно, бо живопис стає прозорим, легким, невимушеним. Дві красуні-героїні праворуч і ліворуч центральної фігури складають головний акцент композиції. Інтрига залишається у центральній фігурі — увага глядача зосереджена на її спині. Квіти рожево-червоного кольору підводять ризик у нижній частині композиції, створюючи святковий настрій і радість від сприйняття. Фігура праворуч — це сама авторка, і лише «божевільно» розвіяне вітром її золотаве волосся підказує, що спокій твору зовнішній, оманливий. Насправді емоції вирують, і тут художниця створила складний образ жінки-спротиву.

Ірина Ситник співець рідного міста. Київ стає її героєм у дитячих спогадах, другом, порадиником, наснагою. «Андріївська церква й каплиця» (2017) — імпресіоністичний твір нереалістичного

штибу. Вітер розхитує дерева й уяву глядача, усе у русі, наче й бані церкви танцюють якийсь дивний танок. Так буває насправді, коли швидко пропливають хмари на небі. Картину «Видубицький монастир» (2018) написано з натури, художниця стояла серед буйного весняного бузку на терасі Нового ботанічного саду. Це улюблене місце для фотографування тисяч відвідувачів унікального парку бузку, важко уявити, скільки фотографій зроблено з цієї точки. Авторка спеціально обрала це місце, підкреслюючи свою причетність до загального захоплення краєвидами з банями церков Видубицького монастиря на першому плані і мостом метро та новобудовами лівого берега на другому.

Твір «Ансамбль Андріївського узвозу» (2018) дещо відрізняється від звичної манери художниці. Тут вона вирішила скористатися авторською пастозною технікою швидкого малювання, де пензель робить лише натяк, балансуючи між кольором і формою, широкий мазок ліпить форму товстим шаром фарби. У картині «Андріївська церква. Осінь» (2019) творчий прийом повторюється. Мисткиня поставила мольберт на найвищій точці Андріївського узвозу — горі Уздихальниці, де завжди багатолюдно, студенти мистецької академії, екскурсанти, художники... Це живопис а-ля прима, соковитий і свіжий. Композиційна домінанта — Андріївська церква, і бароковий стиль храму не контрастує, а вдало підтримує стару подільську забудову межі XIX–XX століть. Жовтогаряче листя осіннього дерева на передньому плані нагадує волосся золотаво-руді красуні з інших картин Ірини Ситник. Вони завжди разом, мисткиня і місто. Думку авторів підтверджує і Ольга Школьна, яка зазначає: «Окрасами виставки стали твори “Видубицький монастир” 2018 р., “Пирогів, весна, стара церква” 2018 р., “Співоче поле. Море квітів” 2020 р. Низка цих та інших полотен потім була замовлена авторці поціновувачами з усіх куточків України та з-за кордону» [8, с. 158].

Продовжує київську тему полотно «Мій Київ у потоці сьогодення» (2020). Героїня виросла, стала студенткою. Вона стоїть коло розкритого вікна квартири на Печерську. Попереду міст метро, Русанівські новобудови лівобережжя

і буйна зелень весняного правого берега. Підтримує цю тему пейзаж «Вид з вікна майстерні» (2019–2020). Та сама батьківська квартира на Печерську, але глядач уже дивиться не на Дніпро, а у двір. Банка з пензлями й фарби на першому плані, на підвіконні, цегляна п'ятиповерхівка на другому і багатоповерхові печерські сучасні новобудови на задньому плані картини. Звичайний міський пейзаж, повсякденний але дуже рідний для героїні.

Поряд із портретами й пейзажами героями картин Ірини Ситник є квіти. До прикладу, картина «Лілія» (2022) має незвичний формат, видовжений по горизонталі. Буремний білий колір квітки на тлі неспокою — символ стану душі не лише мисткині, але й багатьох людей, хто не кинув країну і живе у жаху війни. Квітам Ірина Ситник узагалі приділяє багато уваги. Недарма для афіші й обкладинки каталогу персональної виставки «Всесвіт жінки» (2025) вона обрала твір «Амариліс зацвів» (2024). Червона квітка на зеленому стовбурі у прозорій вазі з водою на тлі вікна символізує день сьогоднішній, надію на мирне життя. Мир після війни цінується значно сильніше.

Висновки. Проведений аналіз творчості Ірини Ситник дає підстави стверджувати, що її доробок репрезентує новий тип художньої практики, який у статті окреслено поняттям «інтелектуальне мистецтво». Він формується на перетині професійної академічної підготовки, аналітичного мислення та культурологічно-філософської рефлексії. В особі мисткині поєднуються дві ідентичності, що доповнюють одна одну, — художниці та дослідниці, що зумовлює якісно інший спосіб побудови художнього висловлювання в українському культурному контексті.

У дослідженні показано, що у творчості Ірини Ситник виразно проявляється феномен художньої самотерапії, притаманний мистецьким практикам періоду війни. Саме творення стає для мисткині формою внутрішнього опору, способом психологічного відновлення та засобом переосмислення травматичного досвіду. Її живопис, сповнений зрозумілих, людських образів, створює для глядача емоційний простір співпереживання, у якому індивідуальна історія мистця перетворюється на спільний досвід. Стилістична еволюція

Ірини Ситник засвідчує її постійний творчий пошук та здатність трансформувати художню мову відповідно до внутрішніх і зовнішніх соціокультурних імпульсів. Значна увага до біографічних мотивів, образів дитинства, київського міського ландшафту, а також до символічних жіночих постатей формує цілісний світоглядний наратив, що поєднує особистісне й універсальне.

Показово, що творчість мисткині закономірно резонує із запитамі суспільства воєнного часу, адже поєднує зрозумілість образів, щирість емоцій та інтелектуальну рефлексивність. Саме ця синтетична якість дає змогу розглядати її роботи як значущий приклад нової мистецької

парадигми, що виникає в українському візуальному мистецтві.

Таким чином, постать Ірини Ситник є репрезентативною для ширших культурних трансформацій: перегляду ролі мистця, розширення професійної ідентичності, формування нових моделей художнього висловлювання та зростання значення мистецтва як простору терапії й соціальної комунікації. Результати дослідження дають підстави стверджувати, що «інтелектуальне мистецтво» й художня самотерапія постають перспективними напрямками подальших мистецтвознавчих розвідок у контексті сучасного українського культурного процесу.

Ірина Ситник. «Мої думки...», 2023–2025

Ірина Ситник. «Очікую, хочу додому», 2022

Ірина Ситник. «Мій сон», 2022

Ірина Ситник. «Спокій», 2025

Ірина Ситник. «Трансформація», 2022

Ірина Ситник. «Ніч. Місяць», 2022

ЛІТЕРАТУРА

1. Ситник І. В. Творча діяльність Тетяни Яблонської у контексті культурно-мистецьких процесів України середини ХХ — початку ХХІ століть: дис. ... д-ра філософії: Спеціальність 023 — Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація, Галузь знань 02 — Культура і мистецтво / Київський столичний університет імені Бориса Грінченка. Київ, 2023. 379 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/45937> (дата звернення 08.09.2025).
2. Sytnyk I. Studies of Coloristics in the Creative Work of Tetiana Yablonska Under the Influence of the Transcarpathian School of Painting. *Paradigm of Knowledge*. 2022. Vol. 2 (52). P. 5–18. [https://doi.org/10.26886/2520-7474.2\(52\)2022.1](https://doi.org/10.26886/2520-7474.2(52)2022.1)
3. Sytnyk I. Conceptual and Artistic Fundamentals of Tetiana Yablonska's Neo-Folklorism. *Художня культура. Актуальні проблеми*. 2021. Вип. 17 (2). С. 35–40. [https://doi.org/10.31500/1992-5514.17\(2\).2021.247955](https://doi.org/10.31500/1992-5514.17(2).2021.247955)
4. Sytnyk I. Surovy Stil as a Reflection on the Wartime Experience in the Work Tetyana Yablonska, a Nomenklatura Artist of Soviet Ukraine. *Hu Arenas*. 2023. <https://doi.org/10.1007/s42087-023-00348-4>
5. Ситник І. Дисципліна артбізнес у сучасній едукативній сфері. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2025. Вип. 89. Т. 2. С. 186–193. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/89-2-27>
6. Роготченко О. О. Шістдесят тоталітарних років: зображальне мистецтво України. 2-ге вид. Кн. 1. Київ: Ліра-К, 2025. 512 с.
7. Роготченко С. Художня терапія нового масштабу: від ескізу до виставки. *Сучасне мистецтво*. 2024. Вип. 20. С. 69–80. <https://doi.org/10.31500/2309-8813.20.2024.319110>
8. Школьна О. Феєрія кольору і пластики у виставкових проєктах Ірини Ситник 2010–2020-х рр. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 74 (2). С. 156–164. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/74-2-24>
9. Школьна О. Тексти. Ситник І. В. Альбом-каталог. Київ, 2025. 88 с. С. 14, 28, 42, 56, 64.
10. Ситник І. В. Авторський каталог-презентація «Барви життя». Живопис. Каталог творів. Київ, 2017. 48 с. [36 творів живопису І. В. Ситник].
11. Ситник І. В. «Настрій... Відчуття... Враження...». Живопис: каталог виставки. Київ, 2018. 32 с. [30 творів живопису І. В. Ситник].
12. VII Всеукраїнська триєнале живопису. Київський живопис: каталог виставки / вступ. ст. І. Волощук. Київ, 2019. 104 с. [І. В. Ситник. Твір «Виїзд за межі міста». С. 94].
13. Всеукраїнська різдвяна виставка «Київ — місто, де все починається». Живопис, графіка, декоративно-ужиткове мистецтво: каталог виставки / вступ. ст. В. Чепелик. Київ, 2019. 64 с. [І. В. Ситник. Твір «Зимова прогулянка». С. 31].
14. Ситник І. В. «Моя палітра Києва». Живопис: каталог виставки. Київ, 2020. 84 с. [35 творів живопису І. В. Ситник].
15. Всеукраїнський мистецький захід до Дня художника. Живопис, графіка, скульптура, декоративно-ужиткове мистецтво: каталог виставки / вступ. ст. В. Чепелик. Київ, 2021. 70 с. [І. В. Ситник. Твір «Ансамбль Андріївського узвозу». С. 32].
16. Всеукраїнська різдвяна виставка. Живопис, графіка, декоративно-ужиткове мистецтво: каталог виставки / вступ. ст. В. Чепелик. Київ, 2021. 54 с. [І. В. Ситник. Твір «Зима. Ботанічний сад». С. 25].
17. Україна і світ очима художників. Всеукраїнський культурно-мистецький захід до Дня художника. Живопис, графіка, скульптура: каталог виставки / вступ. ст. К. Чернявський. Київ, 2022. 20 с. [І. В. Ситник. Твір «Золота вуличка. Прага». С. 9].
18. Всеукраїнська різдвяна виставка. Живопис, графіка, декоративно-ужиткове мистецтво: каталог виставки / вступ. ст. К. Чернявський. Київ, 2022. 38 с. [І. В. Ситник. Твір «Liberatio in electione». С. 13].
19. Ситник І. В. «Живу...». Живопис: каталог виставки. Київ, 2023. 70 с. [34 твори живопису І. В. Ситник].

REFERENCES

1. Sytnyk, I. V. (2023). *Tetiana Yablonska's Artistic Career Within the Cultural and Artistic Processes in Ukraine in the Middle of the 20th and the Early 21st Century* (Ph.D. Dissertation in Fine Arts). Borys Grinchenko Kyiv University. Kyiv, Ukraine. Retrieved from <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/45937> [in Ukrainian].
2. Sytnyk, I. (2022). Studies of Coloristics in the Creative Work of Tetiana Yablonska Under the Influence of the Transcarpathian School of Painting. *Paradigm of Knowledge*, 2(52), 5–18. [https://doi.org/10.26886/2520-7474.2\(52\)2022.1](https://doi.org/10.26886/2520-7474.2(52)2022.1)
3. Sytnik, I. (2021). Conceptual and Artistic Fundamentals of Tetiana Yablonska's Neo-Folklorism. *Artistic Culture. Topical Issues*, 17(2), 35–40. [https://doi.org/10.31500/1992-5514.17\(2\).2021.247955](https://doi.org/10.31500/1992-5514.17(2).2021.247955)
4. Sytnyk, I. (2023). Surovy Stil as a Reflection on the Wartime Experience in the Work Tetyana Yablonska, a Nomenklatura Artist of Soviet Ukraine. *Hu Arenas*. <https://doi.org/10.1007/s42087-023-00348-4>
5. Sytnyk, I. (2025). Art Business Discipline in the Contemporary Educational Field. *Current Issues of the Humanities*, 89(2), 186–193. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/89-2-27>
6. Rohotchenko, O. (2025). *Shistdesiat totalitarnykh rokiv: zobrazhalne mystetstvo Ukrainy* [Sixty Totalitarian Years: The Visual Art of Ukraine] (2nd ed.). (Vol. 1). Kyiv: Lira-K [in Ukrainian].
7. Rohotchenko, S. (2024). Art Therapy on a New Scale: From Sketch to Exhibition. *Contemporary Art*, 20, 69–80. <https://doi.org/10.31500/2309-8813.20.2024.319110>
8. Shkolna, O. (2024). A Feiry of Color and Plastic in the Exhibition Projects of Iryna Sitnyk 2010s — 2020s. *Current Issues of the Humanities*, 74(2), 156–164. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/74-2-24> [in Ukrainian].
9. Shkolna, O. (2025). Teksty [Texts]. In I. Sytnyk, *Albom-kataloh* [A Catalogue Album] (pp. 14, 28, 42, 56, 64). Kyiv [in Ukrainian].
10. Sytnyk, I. (2017). *Avtorskyi kataloh-prezentatsiia "Barvy zhyttia."* Zhyvopys. Kataloh tvoriv [Author's Catalogue-Presentation *The Colors of Life*. Painting. A Catalogue of Works]. Kyiv [in Ukrainian].
11. Sytnyk, I. (2018). *"Nastrii... Vidchuttia... Vrazhennia..."*. Zhyvopys: kataloh vystavky [Mood... Feeling... Impression... Painting: An Exhibition Catalog]. Kyiv [in Ukrainian].
12. *VII Vseukrainska triennale zhyvopysu. Kyivskyi zhyvopys: kataloh vystavky*. (2019). [VII Ukrainian Triennial of Painting. Kyiv Painting: An Exhibition Catalog] (I. Voloshchuk, Introduction). Kyiv [in Ukrainian].
13. *Vseukrainska rizdviana vystavka "Kyiv — misto, de vse pochynaietsia."* Zhyvopys, hrafika, dekoratyvno-uzhytkove mystetstvo: kataloh vystavky. (2019). [Ukrainian Christmas Exhibition *Kyiv — the City Where Everything Begins*. Painting, graphics, decorative and applied arts: An exhibition catalog] (V. Chepelyk, Introduction). Kyiv [in Ukrainian].
14. Sytnyk, I. (2020). *"Moia palitra Kyieva."* Zhyvopys: kataloh vystavky [My Palette of Kyiv. Painting: An exhibition catalog]. Kyiv [in Ukrainian].
15. *Vseukrainskyi mystetskyi zakhid do Dnia khudozhnyka*. Zhyvopys, hrafika, skulptura, dekoratyvno-uzhytkove mystetstvo: kataloh vystavky. (2021). [Ukrainian Art Event for Artist's Day. Painting, graphics, sculpture, decorative and applied arts: An exhibition catalog] (V. Chepelyk, Introduction). Kyiv [in Ukrainian].
16. *Vseukrainska rizdviana vystavka*. Zhyvopys, hrafika, dekoratyvno-uzhytkove mystetstvo: kataloh vystavky. (2021). [Ukrainian Christmas Exhibition. Painting, graphics, decorative and applied arts: An exhibition catalog] (V. Chepelyk, Introduction). Kyiv [in Ukrainian].
17. *Ukraina i svit ochyma khudozhnykiv*. Vseukrainskyi kulturno-mystetskyi zakhid do Dnia khudozhnyka. Zhyvopys, hrafika, skulptura: kataloh vystavky. (2022). [Ukraine and the World Through the Eyes of Artists. Ukrainian Cultural and Artistic Event Dedicated to Artist's Day. Painting, Graphics, Sculpture: An Exhibition Catalog] (K. Cherniavskyi, Introduction). Kyiv [in Ukrainian].
18. *Vseukrainska rizdviana vystavka*. Zhyvopys, hrafika, dekoratyvno-uzhytkove mystetstvo: kataloh vystavky. (2022). [Ukrainian Christmas Exhibition. Painting, graphics, decorative and applied arts: exhibition catalog] (K. Cherniavskyi, Introduction). Kyiv [in Ukrainian].

-
19. Sytnyk, I. (2023). *"Zhyvu..."*. *Zhyvopys: kataloh vystavky* [I Live... Painting: exhibition catalog]. Kyiv [in Ukrainian].

OLEKSII ROHOTCHENKO, SVITLANA ROHOTCHENKO

IRYNA SYTNYK'S INTELLECTUAL ART AS A FORM OF ARTISTIC SELF-THERAPY

Abstract. The article offers a comprehensive analysis of the work of Iryna Sytnyk—a Ukrainian artist, cultural scholar, art historian, and educator whose multifaceted activity represents a new dimension of contemporary Ukrainian visual art: the transformation of a professional artist into an art researcher, and vice versa. This issue has been scarcely examined in Ukrainian cultural studies and art history, and the causes of such shifts remain unexplored. The authors substantiate the emergence of the phenomenon of "intellectual art" as a specific artistic practice developed at the intersection of professional artistic and analytical research competencies. The focus is placed on the interdisciplinary nature of Sytnyk's creative method, which integrates academic training in painting with cultural studies methodology and philosophical reflection. The article highlights the interpretation of the artist's creative activity through the concept of "artistic self-therapy," introduced by the authors to designate a process in which the act of creation becomes a form of psychological stabilization and a strategy for overcoming the traumatic experience of war. It is demonstrated that Sytnyk's painting—emotionally open and oriented toward humane, recognizable imagery—constructs an alternative mode of experiencing and transforming wartime reality, offering the viewer a therapeutic space of empathy. Based on the analysis of the artist's key works from 2018–2025, the article outlines her stylistic development, including the interaction between figurative and experimental approaches, the use of impasto techniques, symbolic imagery, and biographical motifs. Consequently, the study provides the first systematic scholarly interpretation of Iryna Sytnyk's oeuvre in the context of contemporary sociocultural transformations and lays conceptual foundations for further research into intellectual art and artistic self-therapy as phenomena of the latest Ukrainian artistic practice.

Keywords: Iryna Sytnyk's artistic work, intellectual art, artistic self-therapy, contemporary Ukrainian painting, artist, cultural scholar, art historian.

Стаття надійшла до редакції 21.11.2025